

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر

«مدیریت پژوهشی»

عنوان طرح پژوهشی:

« بررسی ارتباط تصمیم گیری بالینی و مهارت‌های تفکر انتقادی در پرستاران و

دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بوشهر »

مجری طرح :

فائزه جهانپور، پرویز عضدی

همکاران طرح :

دکتر فرخنده شریف

سال ۱۳۸۹

مقدمه نگارنده یا پیشگفتار

در این مطالعه سعی در بررسی وجود ارتباط بین نحوه تفکر و تصمیم گیری بالینی پرستاران و دانشجویان پرستاری شده است.

سپاسگزاری

در اینجا بر خود لازم می دانم از همکاری و مساعدت معاونت محترم پژوهشی ، دفاتر پرستاری استان ، پرستاران و دانشجویان محترم شرکت کننده در طرح کمال تشکر را بنمایم.

فهرست مندرجات

- صفحه عنوان
- تشکر و سپاس
- خلاصه طرح
- مقدمه
- روش پژوهش
- یافته ها
- بحث و نتیجه گیری
- منابع

خلاصه طرح:

مقدمه: تفکر انتقادی فرایند فکری است که پرستاران برای اتخاذ تصمیمات بالینی از آن استفاده می کنند. تفکر انتقادی و تصمیم گیری بالینی ارتباط در هم پیچیده ای دارند. پرستاران برای اینکه بتوانند تصمیم گیرندهای منتقدی باشند لازم است تفکر انتقادی را آموخته باشند، عکس این حالت نیز صادق است. هدف اصلی از این مطالعه بررسی ارتباط بین تفکر و تصمیم گیری با لینی در پرستاران و دانشجویان پرستاری است. امید می رود که با استفاده از نتایج این پژوهش و مشخص شدن نقاط ضعف و قوت دانشجویان در ارتباط با مهارتهای تفکر انتقادی و تصمیم گیری بالینی در جهت بهبود استراتژی های آموزش این مهارتها در دانشجویان پرستاری اقدامات لازم توسط برنامه ریزان و دست اندر کاران صورت گیرد.

روش پژوهش: این مطالعه از نوع مقطعی و توصیفی-مقایسه ای است و جامعه پژوهش دانشجویان سال آخر رشته پرستاری و پرستاران دانشگاه علوم پزشکی بوشهر می باشند. روش نمونه گیری بصورت تصادفی بود. این پژوهش بر روی ۱۵۰ نفر از پرستاران و دانشجویان پرستاری بعنوان نمونه های تحقیق صورت گرفت. از دو پرسشنامه بعنوان ابزار جمع آوری داده ها استفاده گردید. آزمونهای آماری به کار رفته شامل ضریب همبستگی اسپیرمن و آزمون یو من ویت نی بود

نتایج: نتایج پژوهش نشان داد که میانگین نمره تفکر انتقادی ۹.۹۶ (+۲.۹۲) و میانگین نمره تصمیم گیری بالینی ۱۳۶.۹۹ (+۱۴.۹۵) می باشد. نمره تفکر انتقادی در میان دانشجویان بیشتر از پرستاران بود در صورتیکه نمره تصمیم گیری بالینی در دانشجویان کمتر از پرستاران بدست آمد. و آزمون یو من ویت نی معنی داری این یافته را تایید نمود. بین تفکر انتقادی و تصمیم گیری بالینی ارتباط معنی دار آماری دیده شد.

بحث: یافته های این مطالعه نشان داد که با بهبود مهارتهای تفکر انتقادی در پرستاران، تصمیم گیری بالینی در آنها ارتقا می یابد و ارتباط مثبت ضعیفی بین این دو وجود دارد. با توجه به پایین بودن نمره تفکر انتقادی در دانشجویان و پرستاران شرکت کننده در مطالعه نسبت به میانگین جهانی پیشنهاد می گردد برنامه ریزان آموزش پرستاری تدابیری به جهت ارتقا مهارتهای تفکر انتقادی دانشجویان اعمال نمایند و بدین ترتیب با بهبود نحوه تفکر و تصمیم گیری بالینی پرستاران امید می رود که کیفیت مراقبتهای ارائه شده پرستاری بهبود یابد.

واژه های کلیدی :

تصمیم گیری، تفکر انتقادی، پرستاران، دانشجوی پرستاری

مقدمه :

تکامل مهارت‌های تصمیم‌گیری مهمترین نقطه تمرکز آموزش پرستاری امروز است (۱) اتخاذ تصمیم جز اصلی کار بالینی پرستار حرفه‌ای است. توانایی جمع‌آوری اطلاعات، اتخاذ تصمیم و کاربرد مناسب تصمیم گرفته شده در محیط بالینی یکی از فعالیت‌های اصلی هر پرستار است. (۲) توانایی حل مسئله بعنوان هسته اصلی عملکرد پرستاری نیاز به تفکر انتقادی و مهارت‌های تصمیم‌گیری دارد. (۳)، وایت معتقد است که تأثیر تصمیم‌گیری‌های پرستار بر وضعیت بیمار غیر قابل انکار است (۴). در هر حال تصمیم‌گیری بالینی یک جز اصلی عملکرد پرستار است. یک متخصص بالینی باید تصمیم بگیرد که چه اطلاعاتی را تفسیر و برنامه‌ریزی کند، مداخله درست را چگونه انجام دهد و نهایتاً سرانجام کار را ارزیابی نماید (۵).

گرچه تصمیم‌گیری در رشته پرستاری هسته مرکزی است ولی درک کمی در مورد فرآیند تصمیم‌گیری پرستاران وجود دارد. دانسته‌های کمی در مورد فاکتورهای تسهیل‌کننده کسب مهارت تصمیم‌گیری در دانشجویان موجود است. و یا سطح مهارتی که در سال‌های مختلف از آموزش کسب می‌کنند (۶). تانر (۱۹۸۷) بیان می‌کند که مسئله مهم تکامل استراتژی‌ای است که آموزش مهارت تصمیم‌گیری بالینی مؤثر را تسهیل نمایند. (۷) و چاس (۱۹۹۵) در تأیید این نکته می‌نویسد: گرچه مطالعات زیادی لزوم تصمیم‌گیری بالینی مؤثر در بالین را نشان داده‌اند. ولی تحقیقات کمی وجود دارد که فرآیند تصمیم‌گیری را در پرستاری مورد تحلیل قرار دهد (۸). ارتباط نزدیکی بین تفکر انتقادی و تصمیم‌گیری وجود دارد. فلسفه تفکر انتقادی شامل استدلال و منطق است که هر دو برای تصمیم‌گیری لازمند. تفکر انتقادی بعنوان یک استدلال با ذهن باز تعریف می‌شود که در آن از استانداردهای ذهنی استدلال شامل وضوح، سادگی و عمق درک استفاده شده است. همچنین ارتباط دادن اطلاعات در یک موقعیت و طرح پیش‌فرض‌ها در آن مطرح است. (۹) تفکر انتقادی فرایند فکری است که پرستاران برای اتخاذ تصمیمات بالینی از آن استفاده می‌کنند (۱۰). تفکر انتقادی و تصمیم‌گیری بالینی ارتباط در هم پیچیده‌ای دارند. پرستاران برای اینکه بتوانند تصمیم‌گیرنده‌های منتقدی باشند لازم است تفکر انتقادی را آموخته باشند، عکس این حالت نیز صادق است. آموختن تفکر انتقادی در حال حاضر هدف اصلی همه برنامه‌های آموزش عالی است و در آموزش پرستاری نیز یکی از ملزومات تصمیم‌گیری‌های بالینی محسوب می‌شود. (۱۱).

توانایی و مهارت‌های تفکر انتقادی دانشجویان در طی تحصیل، بدون کمک استاد و صرفاً با گوش دادن به سخنرانی‌ها و خواندن کتب درسی و امتحان دادن توسعه نمی‌یابد (۱۲) بعبارت دیگر تنها انتقال اطلاعات برای اندیشیدن و فکر کافی نیست، بلکه باید شرایط اندیشیدن فراهم شود و با اندیشیدن به شناخت و باور برسیم (۱۳) اتحادیه ملی پرستاری و سازمان دانشگاهی پرستاری آمریکا از سال ۱۹۸۶ رشد و توسعه مهارت‌های تفکر انتقادی را به عنوان یک جز ضروری ارزشیابی دانشجویان کارشناسی پرستاری و مقاطع بالاتر و یک بخش اجباری جهت تأیید اعتبار نامه پرستاران قرار

دادند (۱۴) چرا که پرستاران امروزه با توجه به مسئولیتها و گستردگی حیطه عمل پرستاری و لزوم تصمیم گیری های صحیح، حساس و گاهای حیاتی در خدمات پرستاری نه تنها نیاز به کسب دانش و مهارت دارند بلکه باید قادر به قضاوت در موقعیتهای خطیر بالینی و تصمیم گیری جهت حفظ حیات در مشکلات پیچیده و تفکر در مواقع بحرانی باشند (۱۵)

تحقیقات مختلف نشان می دهد که دانشجویان پرستاری مهارت تصمیم گیری بالینی را بخوبی فرا نمی گیرند و از طرف دیگر میزان مهارتهای تفکر انتقادی در دانشجویان در حد مطلوب نمی باشد لذا در این پژوهش بر آنیم تا با تعیین میزان مهارتهای تفکر انتقادی و تصمیم گیری بالینی، ارتباط آنها را سنجیده و همچنین ارتباط این مهارتها را با فاکتورهای دموگرافیک دانشجویان مورد بررسی قرار دهیم.. امید می رود که با استفاده از نتایج این پژوهش و مشخص شدن نقاط ضعف و قوت دانشجویان در ارتباط با مهارتهای تفکر انتقادی و تصمیم گیری بالینی در جهت بهبود استراتژی های آموزش این مهارتها در دانشجویان پرستاری اقدامات لازم توسط برنامه ریزان و دست اندر کاران صورت گیرد.

مروری بر مطالعات قبلی :

پژوهشی توسط بوتی و ریودر سال ۲۰۰۳ با هدف اندازه گیری مهارت تصمیم گیری بالینی در دانشجویان سطوح مختلف آموزش پرستاری در دانشگاه دیکلین در استرالیا صورت گرفت. ۳ نوع مساله بالینی با درجات مختلف پیچیدگی مطرح شد و ۶۰ دانشجوی سال ۲ و ۳ با دو سطح معدل های بالا و پائین کلاس مسئول حل این مسئله ها شدند. نتایج نشان داد که در مسائل با پیچیدگی کم، توانایی آکادمیکی در تصمیم گیری بالینی مؤثر بوده است ولی هر چه به پیچیدگی مسئله افزوده شود وجود دانش خاص آن حیطه و تجارب بالینی اهمیت بیشتری می یابد. وی همچنین می افزاید که پرستاران در بالین بیمار نیاز دارند که بطور مکرر در مورد سلامت بیمار و عکس العمل های او به بیماری تصمیم گیری نمایند. در توانایی قضاوت بالینی فرآیند پیچیده ای مطرح می شود که وجود دانش ویژه آن حیطه و فرآیند تصمیم گیری بالینی در آن ضروری است، پژوهشگر بیان می کند که : گرچه تصمیم گیری بالینی در پرستاری هسته مرکزی است ولی درک کمی در مورد فرآیند تصمیم گیری پرستاران وجود دارد و دانسته های کمی در مورد فاکتورهای تسهیل کننده کسب مهارت تصمیم گیری در دانشجویان موجود است. (۱۶)

کایانگ ریم شین ۱ (۱۹۹۸) یک پژوهش کمی به منظور بررسی ارتباط تفکر انتقادی و تصمیم گیری بالینی در ۱۱۹ دانشجوی فوق دیپلم و ۱۱۵ دانشجوی لیسانس پرستاری در کشور کره انجام داد. آزمون تی مستقل اختلاف معنی داری را بین این دو گروه دانشجویان در ارتباط با تفکر انتقادی و تصمیم گیری بالینی نشان داد. همچنین محقق ابراز نمود که ارتباط بین تفکر انتقادی و تصمیم گیری بالینی در دانشجویان گرچه ضعیف بود ولی از نظر آماری معنی دار می باشد (۱۷)

(r = ۰/۱۹ و p < ۰/۰۰۳)

¹ - Kyung Rim Shin

پژوهشی توسط کاتلین (۲۰۰۴) تحت عنوان "بررسی تغییرات نمرات تفکر انتقادی دانشجویان" در دانشگاه نیوانگلند انجام شد. نمونه های شامل ۲۰۰ دانشجوی بودند و ابزار مورد استفاده "آزمون مهارتهای تفکر انتقادی کالیفرنیا" بود. یافته های پژوهش نشان داد تفاوت معنی داری بین نمرات تفکر انتقادی دانشجویان سال سوم و سال پنجم و همچنین بین دانشجویان سال پنجم و چهارم وجود دارد ولی بین سال سوم و چهارم تفاوت معنی داری دیده نشده است. محقق در قسمت بحث عنوان نمود که آموزش می تواند سبب ارتقای مهارتهای تفکر انتقادی گردد (۱۸).

پژوهش دیگری توسط مک گراث و همکاران (۲۰۰۳) با عنوان "ارتباط بین مهارتهای تفکر انتقادی و عوامل زمینه ساز تفکر انتقادی در دانشجویان کارشناسی پرستاری" انجام شد. تعداد نمونه ۲۲۸ دانشجو بود و ابزار مورد استفاده از آزمون تفکر انتقادی کالیفرنیا بود. نتایج نشان داد که میانگین نمرات تفکر انتقادی دانشجویان از سال اول تا سال چهارم به استثنای سال سوم افزایش یافت. و فقط ۳۸٪ به سطح کفایت تفکر انتقادی رسیده بودند.

بولز (۲۰۰۰) مطالعه ای را تحت عنوان "ارتباط مهارتهای تفکر انتقادی و قضاوت بالینی" در دو دانشکده پرستاری وابسته به دانشگاه ایالت کالیفرنیا شمالی امریکا انجام داد. نمونه های مورد استفاده ۶۵ نفر از دانشجویان ترم آخر از دو دوره بودند که به روش نمونه گیری ساده انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده شامل آزمون تفکر انتقادی کالیفرنیا و مقیاس سنجش تصمیم گیری بالینی در پرستاری بود. نتایج نشان داد ارتباط مستقیم معنی داری بین نمرات تفکر انتقادی و تصمیم گیری بالینی وجود دارد. تجزیه و تحلیل آماری نشان داد که مهارت استدلال استقرایی مهمترین توانایی قضاوت بالینی می باشد (۲۰).

در تحقیق دیگری که بر روی ۴۰۵ دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی تهران با عنوان تعیین اعتماد و اعتبار و هنجار نمرات آزمون مهارتهای تفکر انتقادی کالیفرنیا صورت گرفت نشان داد که ضریب اعتماد از آزمون ۶۲٪ است در تعیین اعتبار همه خورده آزمونها با نمره کل آزمون از همبستگی مثبت و بالایی برخوردار بودند. همچنین اختلاف معنی داری بین میانگین نمرات دانشجویان پرستاری و فلسفه در آزمون تفکر انتقادی وجود داشت. نتایج این پژوهش حاکی از این بود که سوالات آزمون از اعتماد لازم بعنوان یک ابزار پژوهشی برخوردار بوده و با ساختار تئوریک آزمون نیز هماهنگ می باشد. همچنین همگی یک سازه واحد را مورد سنجش قرار داده و از قدرت تمیز خوبی بین افراد با سطوح مختلف تفکر انتقادی برخوردار است (۲۱).